

Попова І.А.

*кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник;*

Бурбело С.О.

*провідний економіст,
Луганська філія Інституту економіко-правових досліджень
Національної академії наук України*

РОЛЬ МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В АКТИВІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Одним з пріоритетних напрямів державної політики багатьох країн – є забезпечення сталого регіонального розвитку. Загальні підходи щодо його досягнення в Україні та країнах Європи майже однакові. Це стосується таких питань, як подолання регіональних диспропорцій, застосування окремих норм та принципів тощо. Однак, однією з найважливіших форм регіонального розвитку, в сучасних умовах, є міжрегіональне та транскордонне співробітництво, яке має велике значення як для регіонів так й для країни в цілому.

Дослідженню питань міжрегіонального співробітництва присвячені праці таких видатних вчених, як О. Бабінової, Є. Кіш, С. Максименка, Н. Мікули, Л. Прокопенко, І. Сторонянської, І. Студенкова та ін. [1-3]. Незважаючи на значний вклад вчених у розвиток даного питання, потребують подальшого дослідження напрями пов'язані з впливом міжрегіонального співробітництва на регіональний розвиток. Сучасний стан української економіки зумовлює необхідність пошуку нових форм та підходів до управління регіональним розвитком. Ефективність реалізації державної регіональної політики у сучасній Україні залежить від використання відповідних організаційно-правових форм, що стимулюють громадську й економічну активність, розвивають і підтримують підприємницьку ініціативу на рівні регіонів України для вирішення нагальних соціально-економічних проблем. У цьому зв'язку, на перше місце виходить використання міжрегіонального співробітництва, яке сприяє мобілізації місцевих ресурсів та підвищенню ефективності його використання; прискоренню процесів вирівнювання якості життя населення регіонів та забезпечує вільний рух товарів, послуг, капіталу, населення через кордон та в межах держави. В сучасних умовах міжрегіональне

співробітництво є основною складовою, яка спроможна забезпечити зростання зовнішньоекономічної та економічної діяльності як регіонів України, так і прикордонних регіонів. Саме зараз, пріоритети міждержавних відносин в основному вирішуються на регіональному рівні. Таким чином, саме міжрегіональне співробітництво стає однією з найважливіших форм регіонального розвитку.

Міжрегіональне співробітництво має велике значення в економічному розвитку регіонів шляхом глибокої інтеграції в головних сферах їх діяльності. Саме міжрегіональне та прикордонне (співпраця, між територіями, розташованими впродовж кордонів сусідніх держав) співробітництво сприяють підвищення соціально-економічного розвитку відповідних територій. Міжрегіональна співпраця дає можливість більш раціонально використовувати наявний економічний та ресурсний потенціали, тобто міжрегіональне й прикордонне співробітництво спрямовано на вирішення конкретних соціально-економічних проблем кожної території. Інтенсивність їх вирішення залежить від рівня розвитку інфраструктури.

Посилена увага до активізації міжрегіонального співробітництва в сучасних умовах замовлена наступними причинами: зміцнення господарського комплексу країни за рахунок ефективного використання внутрішнього соціально-економічного потенціалу розвитку регіону; застарілістю механізмів стимулювання регіонального розвитку, які обумовлюють пошук нових, спрямованих на розкриття внутрішнього потенціалу розвитку регіону; вимогами щодо економії бюджетних коштів, які держава може заощаджувати для фінансування нагальних загальнодержавних потреб.

Міжрегіональне співробітництво є одним з інструментів підвищення ролі регіонів, оскільки це специфічна сфера економічної, екологічної, культурно-освітньої та інших видів діяльності, яка здійснюється на регіональному рівні. Також слід зазначити, що основними чинниками активізації міжрегіонального співробітництва є наявність спільних регіональних проблем, які необхідно вирішувати суспільно, а саме: розвиток транспортної, інформаційної інфраструктури; туристичної сфери; вирішення проблеми екологічної безпеки та ефективного використання природних ресурсів; активізація людського потенціалу регіонів, розвитку науки, освіти та культури тощо. Таким чином,

міжрегіональне співробітництво сприяє досягненню наступних свобод: вільного руху товарів, послуг, капіталу, а також формування громадського демократичного суспільства, що забезпечує підвищення якості життя мешканців.

Однак слід зазначити, що є низька проблем, які впливають на розвиток міжрегіонального співробітництва. 1. Законами України не передбачена дефініція «міжрегіональне співробітництво». Але розпорядженням Кабінету Міністрів України затверджено план заходів щодо стимулювання міжрегіональної співпраці, кооперації та інтеграції. В законодавчому плані міжрегіональне співробітництво пов'язано з: реалізацією основних засад внутрішньої політики держави у сферах розвитку місцевого самоврядування та стимулювання розвитку регіонів [4]; спрямованістю середньострокових напрямів інноваційної діяльності держави на 2011-2020 рр. [5]; розробкою державних цільових програм [6]; функціонуванням банківських спілок та асоціацій [7]. 2. В Україні відсутній центральний орган виконавчої влади, уповноважений з комплексного вирішення питань міжрегіонального співробітництва. Уповноважений орган, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, вирішує лише економічний аспект міжрегіонального співробітництва (розробка заходів, спрямованих на розбудову інфраструктури регіонів, розвиток міжрегіонального економічного співробітництва), але не враховує правовий та організаційний аспекти. Міністерство регіонального розвитку розглядає важливість фактору його участі у вирішенні питань міжрегіонального співробітництва у межах виконання Плану заходів щодо реалізації Програми міжрегіонального і прикордонного співробітництва України і Російської Федерації на 2011-2016 роки. 3. У багатьох Стратегіях регіонального розвитку відсутні пріоритети розвитку міжрегіонального співробітництва. Лише в стратегіях Кіровоградської, Миколаївської, Полтавської областей основним пріоритетним напрямом є розвиток міжрегіонального співробітництва. Також слід зазначити, що в стратегіях Кіровоградської та Миколаївської областей йде мова лише про міжрегіональне міжнародне співробітництво. В стратегії регіонального розвитку Хмельницької області розвиток міжрегіонального співробітництва не визначено на рівні стратегічного, а розглядається в контексті перетворення міста Хмельницький у міжрегіональний логістичний центр; включення туристичних об'єктів області у міжрегіональні та міжнародні

туристичні маршрути; забезпечення співробітництва області із сусідніми країнами. 4. Недостатня ефективність використання нових механізмів міжрегіонального співробітництва – державно-приватного партнерства. В Україні незначна частка приватного сектору приймає участь у таких проектах, оскільки не мають змоги впливати на хід виконання проекту, й отримують незначну частку при розподілі продукції. 5. Обмежують можливість залучення вітчизняних ресурсів и зменшує інтенсивність міжрегіонального співробітництва обмеження доступу до інформації про майбутніх контрагентах у сфері економічної діяльності; інвестиційні проекти в регіоні, відсутність належної інформаційної інфраструктури. Відсутність інвестиційних карт регіонів, знижує можливість інвестування у регіон й не сприяє розвитку міжрегіонального співробітництва. 6. Недостатня кількість установ фінансової інфраструктури, які б здійснювали ресурсне забезпечення міжрегіональних проектів, тобто відсутність комунальних банків. 7. Концентрація виробництва у великих містах, моногалузєва структура економіки регіонів, низький рівень диверсифікації регіональної економіки призвели до концентрації ресурсів у крупних промислових центрах, що спричинило появу депресивних міст. Це можна прослідкувати на обсяг інвестицій. Так, значні обсяги інвестицій були спрямовані у регіони зі значним ВРП – Донецької, Харківської, Дніпропетровської, Луганської областей. У свою чергу основна частка інвестицій концентрується у найбільших промислових центрах. 8. Незацікавленість підприємств регіону в укладанні угод з вітчизняними підприємствами, за причин існування найбільш привабливих закордонних ринків. Тобто орієнтація на зовнішній ринок при не завантаженості вітчизняних підприємств не сприяє використанню наявного потенціалу для розвитку регіону, й тим самим не вирішуються питання соціального напрямку – забезпечення зайнятості.

Підсумуючи вищенаведене слід зазначити, що під міжрегіональним співробітництвом слід розуміти взаємоузгоджену діяльність як усередині держави так і за її межами органів державної влади, органів влади адміністративно-територіальних одиниць, органів місцевого самоврядування, юридичних осіб, громадських організацій, яка здійснюється на підставі чинного законодавства з метою вирішення спільних економічних, соціальних, культурних, екологічних та інших питань. А також визначені проблеми

перешкоджають відновленню господарських зв'язків як усередині регіону, так і за його межами й потребують негайного вирішення.

Список використаних джерел:

1. Бабінова О. Міжрегіональне співробітництво: зміст, форми, роль та проблеми реалізації в Україні / О. Бабінова // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2011. – Вип. 4(11).

2. Регіональна політика в країнах Європи: Уроки для України / С. Максименко, Є. Кіш та ін.; за ред. С. Максименка / Центр Ін-ту Схід-Захід. – К.: Логос, 2000. – С. 171-174.

3. Сторонянська І. Міжрегіональні інтеграційні процеси в Україні: тенденції та перспективи розвитку / І. Сторонянська. – Львів:ІРД НАН України, 2009. – 392 с.

4. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 1 липня 2010 р. № 2411-VI // Відомості Верховної Ради. – 2010. – № 40. – Ст. 527.

5. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 9 вересня 2011 р. № 3715-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 19-20. – Ст. 166.

6. Про державні цільові програми: Закон України від 18 березня 2004 р. № 1621-IV (зі змінами). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1621-15/print1329900667168462>

7. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 р. № 2121-III (зі змінами). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/print1329900667168462>

Прохорчук С.В.

*кандидат економічних наук, доцент,
Міжнародний університет бізнесу і права*

ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙ В УКРАЇНІ

Досвід розвинених країн світу показує, що в конкурентній боротьбі на світовому ринку перемагає той господарюючий суб'єкт, який володіє найбільш ефективним механізмом інноваційної діяльності і має розвинену інфраструктуру реалізації наукомістких нововведень – інновацій. Потенціал науково-технічної сфери України досить високий і при правильному управлінні може внести істотний внесок у модернізацію економіки. Однак проблеми розвитку інноваційної діяльності в умовах реформування економіки країни в значній мірі обумовлені нерозвиненістю механізмів